

Antanas Ališauskas.

Valentinas Šapalas: „Nuo tautinės mokyklos kūrybos yra visiškai nutolta“

Valentinas Šapalas – Lietuvos ir Vilniaus miesto politinis bei visuomenės veikėjas. Politikai Andrius Kubilius, Jurgis Razma, Petras Vaitiekūnas, Aloyzas Sakalas, Zigmas Vaišvila... O jei dar plačiau, tai ir - Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, Vokietijos kanclerė Angela Merkel, buvęs NATO generalinis sekretorius Chavjeras Solana, buvę VSD direktoriai Povilas Malakauskas ir Gediminas Grina, aktorius Regimantas Adomaitis... Kas sieja šiuos žmones? Visi gi jie – fizikai.

Jūs, gerb. Valentinau, – taip pat 1974 m. baigėte Vilniaus valstybinį pedagoginį institutą, Fizikos-matematikos fakultetą, o esate valstybės tarnautojas. Ar tai – vien atsitiktinumas, kad žmonės pasirenka kitas profesijas? Kas jus nuvedė nuo fizikos mokytojo duonos?

Nuo fizikos mokytojo duonos aš jau esu gana senokai nutolęs. Galima sakyti – kartu su besikuriančia Lietuva. Prasidėjus Sąjūdžiui, aktyviai įsitraukiau į politiką ir 1990 m., kaip Sąjūdžio delegatas, buvau išrinktas į Vilniaus miesto tarybą. Nuo tada prasidėjo mano, kaip politikos, darbas. Padirbus dvejus metus, buvau išrinktas antruoju Tarybos pirmininku. Pirmieji metai buvo nežmoniškai visiems sunkūs. Buvo be galo sudėtinga tvarkyti ir valdyti miestą. Trūko pinigų ir dar čia ekonominės reformos. Bet ištvėrėme, dirbome. Galėčiau pasakyti tik tiek, kad per tuos pirmus penkerius nepriklausomos Lietuvos ir Vilniaus savivaldybės metus neįsiskolinome nė vieno cento. Išgyvenome tuos, ką turėjome. Ir, beje, „nesustojo“ nei švietimo sistema, nei medicinos, nei kultūros, nei kitos įstaigos. Viskas veikė. Aišku, braškant, su mažais atlyginimais, žmonės skurdo, vargo, bet turėjo daug entuziazmo, dirbo. Ir mes tokiu būdu išgyvenome visas blokadąs, trukdžius, omono siautėjimus, pastatų užėmimą, pučo Maskvoje įvykius ir t.t. Išgyvenome su tokiomis lėšomis, kokias turėjome. Priešingai – A. Šleževičiaus vyriausybė, baigdama savo kadenciją, ir mums, pirmajai miesto Tarybai, baigiant savo kadenciją liko skolinga 84 mln. Lt, kurių iki šiol Vilniui taip ir negrąžino. Turbūt tie pinigai jau pamiršti. Bet naujieji miesto vadovai pradėjo gyventi laisviau ir tuos pinigus leido galbūt ne visada pamatuotai, savitikslingai. Tad šiandien ir turime tokią padėtį – miestas yra labai įsiskolinęs. Taip mano gyvenimas nuo mokytojo profesijos, nuo mokytojo darbo pakrypo į politiką. Paskui, pasibaigus kadencijai, tapau valstybės tarnautoju, dirbau jau organizacinį darbą.

Chrestomatinis fizikos apibrėžimas, kad tai yra gamtos mokslas, tiriantis visas materijos formas, gal jau kiek senstelėjęs, nes labai plėtojasi, kad ir kvantinė jos sritis. Man fizika, prisipažinsiu, - mokslas padedantis atrasti, labiau pažinti Dievą. Tokios gilios erdvės pamąstymui ir atsivėrimui. O kas Jums yra (ar buvo?) fizika?

Man fizika – pirmiausia yra šaunus ir smagus mokslas, kurį studijuojant atrandi daug naujų, negirdėtų, nematytų dalykų, sužinai apie gamtą ir jos dėsnius, apie jų veikimą žmogaus gyvenime. Fizika mane visada domino, nes domėjausi įvairiais gamtos reiškiniais. Gal todėl aš ir nuėjau ją studijuoti. O šiaip fizika man labai daug gyvenime davė. Pirmiausia – tai specialybę, o svarbiausia – išlavino protą ir mąstymą. Besimokydamas fizikos, spręsdamas labai sudėtingus uždavinius, atlikdamas kitus darbus, žmogus lavina protą. O išlavintą protą gali pritaikyti bet kur ir bet kada, kūrybiškai bet kuriame darbe. Taigi, fizikos indėlis į mano asmens vystymąsi, proto lavinimą yra didžiulis.

Matematika taip pat lavina protą, vadinasi ji - fizikos sesuo..?

Fizikai matematiką vadina fizikos tarnaitė, kuri aprūpina mechanizmą, „patepa“ krumpliaračius... Matematika naudoja tik sausas formules, o fizikai iš jų bando išspausti kažką tai daugiau – išvadas, apibendrinimus. Matematika yra priemonė atlikti tam tikrus fizikos darbus.

Kokie buvo jūsų tėvai – Vincas iš Bičionių ir Anelė iš Beržoniškio? Nelojalūs buvo sovietų valdžiai...

Deja, abiejų tėvų jau neturiu. Nelojalūs – pasakytą būtų labai šiuolaikiškai ir labai švelniai. Mano tėvukas tiesiog nekentė sovietų valdžios. Nei seneliai, nei tėvai nestojo į kolchozą, niekada nebuvo jo nariais. Iki pat paskutinės galimybės, iki 1950 metų, kol tvėrėsi kolūkiai, dirbo savo žemę. Ir tik tada nustojo ją dirbti, kai atėmė visą derlių, suarė laukus, nupjovė šieną. Tačiau tai nepadėjo - vistiek į kolūkį neįstojo. Aišku, šeima visą gyvenimą nuo to kentėjo, buvo įvairiais būdais represuojama, iki pat 1990 metų. Todėl pasakyti, kad buvo nelojalūs, tai – per švelnu. Mes nuo to kentėjome, bet aš asmeniškai dėl to nė kiek nesigailiu. Vaikystė buvo be galo sunki. Visa šeima vertėsi sunkiai. Bet aš džiaugiuosi, kad tėvas turėjo tiek drąsos, sugebėjo išlikti savimi, nestojo į kolchozą, buvo tam tikru pavyzdžiu kitiems, todėl didžiuojuosi juo. Mano tėvas buvo tikras dvasios milžinas, nes sovietams priešinosi visus tuos 50 okupacijos metų, tik gaila, kad vaikystėje ir jaunystėje, nors ir buvo labai gabus, neturėjo galimybės labiau išsimokslinti. Baigus pradžios mokyklą jis buvo kviečiamas į Kauną, stoti į tuometinę karo mokyklą, bet tėvai neleido, kadangi šeimoje buvo vyriausias sūnus ir jam buvo numatytas šeimos ūkio perėmimas. Kas iš to gavosi – žinome.

Ką tėvas sakydavo apie komunistus?

Sakydavo, kai tai yra blogiausia, kas gali būti. Komunizmas yra didžiulė žmonijos nelaimė ir bėda. Kaip ir alkoholizmas. Jis gyvenime nebuvo vartojęs alkoholio, todėl sakydavo, kad alkoholizmas yra lietuvių tautos nelaimė. O komunizmas yra visos žmonijos nelaimė. Tėvas mirė 1997 m. Nepriklausomos Lietuvos sulaukė. Jis niekada netikėjo sovietais, jų ideologija. Žiūrėjo į ją, kaip į iškreiptus dalykus, nepriimtinius laisvam žmogaus gyvenimui. Visą laiką tą pabrėždavo. Ir tokią pasaulėžiūrą, savimonę buvome įgavę nuo pat mažumės.

Kiek dviprasmiška situacija – yra daug gerų žmonių, kurie savo laiku priklausė komunistų partijai. Kaip tokius vertinti?

Tokius aš vertinčiau taip – klysti yra žmogiška. Galbūt žmonės savo laiku buvo suklydę, o vėliau pamatę, pripažino savo klaidą, atsisakė tos praeities. Arba bando dabar taisyti, atsisakyti to blogo, ką yra padarę, atsiprašyti žmonių. Tokius galbūt galima suprasti. Aš taip vertinčiau iš krikščioniškų, katalikiškų pozicijų. Tie, kurie nedarė nusikaltimų, pažeidimų žmoniškumui, žmogaus asmens laisvei ir panašioms dalykams, savo tautai nepakenkė. Ir jeigu jie daro dabar gerus darbus, tai tokių žmonių gal nereikėtų labai smerkti. Jei buvo įstoję į tą partiją ar dėl savo karjeros, ar norėdami geresnio gyvenimo savo šeimai ar panašiai ir nepadarė nusikaltimų. Nebuvo bjaurūs, kaip žmonės sako. Neengė, nekenkė kitiems, tai gal ir nėra dideli nusikaltėliai.

O kas buvo Jūsų mama?

Mama, kaip ir tėvas, buvo kaimo vaikas. Ūkininkų duktė. Mano senelis, mamos tėvas, turėjo 24 ha žemės. Aišku, ta žemė nebuvo derlinga. Turėjo truputį miško. Senelis anksti, 35 metų, mirė. Močiutė liko našle su dviem mažametėmis dukromis. Mamai tuo metu buvo 15 metų. Ji, kaip kilusi iš ūkininkų šeimos, buvo tų pačių nuostatų. Tikinti moteriškė, kaip ir mano močiutė, iki pat paskutinių dienų lankė bažnyčią. Visada buvo jautri, nuoširdi, geranoriška, linkėjo visiems tik gero. Ne kartą yra išgelbėjusi nuo mirties savo kaimyną - skundiką ir NKVD agentą. Kai partizanai norėjo jį likviduoti, tai mano mama kelis kartus jį perspėjo ir taip išgelbėjo jam gyvybę. O jis atsidėjo mums... engimu. Tapęs kolūkio pirmininko pavaduotoju ir dirbdamas kitą darbą, visą likusį gyvenimą visaip mums kenkė.

Tegul būna jam ne toks karštas smalos katilas...

Politika domitės ir joje dalyvaujate gana seniai. Gerai pažįstate partinę veiklą. Kiek partijai Lietuvai reikia ir kodėl dažnai jų programos yra panašios viena į kitą?

Politika domiuosi nuo vaikystės, galima sakyti nuo gimimo, nes pats gyvenimas mane įtraukė į politiką, kadangi kiekvieną dieną šeimai ir man teko kautis už būvį, už išgyvenimą. Ja domėjausi visą gyvenimą (bet nebuvau nei spaliuku, nei pionieriu, nei komjaunuoliu, nei kompartijos nariu), o besikuriant Lietuvos persitvarkymo sąjūdžiui stačia galva neriau į ją. Atsakyti į klausimą, kiek partijų reikia, gana sunku. Reikia tiek, kiek jų išgyvena, kiek žmonės į jas stoja, jas remia, todėl tikslų skaičių nusakyti yra nelengva. Tuo metu, kai Lietuvoje buvo partijų kūrimosi laikotarpis, tai jų susikūrė gana daug. Jų ideologijos yra panašios, mažai kuo skiriasi. Gal tik skiriasi jų vadai savo ambicijomis, užmojais, siekiais. Pagrindinių ideologinių kryptių yra nedaug – praktiškai dvi: dešinė ir kairė, o paskui – visokios atmainos. Jos, matyt, kuriamos apgauti, apmulkinti rinkėjus, pasirodyti kažkuo tai kitu, bet jų iš esmės ideologija beveik nieko nesiskiria. Kai kurios partijos – kaip dvyniai, tryniai. Ar tokių daug reikia – klausimas? Gal geriau, jei liktų tik kelios partijos, kurios skirtųsi savo ideologija, kad rinkėjai galėtų aiškiai pasirinkti, kas yra kas.

1991 m. sausio kruviniųjų įvykių metu ir po jų buvote Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos gynėjas iš vidaus, priėmęs savanorio priesaiką. Vienas pirmųjų (1992 m.) apdovanotas Sausio 13-osios atminimo medaliu. Papasakokite apie savanorių gynėjų nuotaikas. Buvo baisu?

Kaip dabar prisimenu tą laikotarpį, tą įžangą į Sausio įvykius, tai nuotaikos buvo labai įvairios. Vieni atėjo į Seimą ir išėjo, kiti atėjo ir pasiliko gynėjais. Mačiau žmones, kurie būdami tą pirmą savaitę pražilo. Aš jokios baimės nejutau. Mano noras buvo gintis, padėti valstybei, tautai apsiginti. Namuose buvau palikęs du mažamečius vaikus. Bet mano noras buvo, kad net jeigu ir žūčiau, tai gal vaikams bus geriau. Galbūt Lietuva išsilaikys ir jie galės gyventi laisvi. Tokios buvo mano nuostatos, tadėjau į Seimą gynėju be jokios baimės. Ramus, žinodamas savo tikslą, žinodamas, ko ir dėl ko einu. Buvo žmonių, kurie neištvėrė.

Nuo 1994 m. esate Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos kūrėjas ir narys, 2007–2011 m. buvote šios sąjungos Vilniaus apskrities skyriaus pirmininkas. Kokia kariuomenė apsaugotų mus nuo vis labiau atsirandančių išorės grėsmių?

Atsakymas vienareikšmiškas – mums reikalinga šauktinių kariuomenė. Jokia privati, samdoma kariuomenė mūsų negali išgelbėti. Visa Lietuvos istorija, kiek aš su ja susipažinęs, rodo, kad tikrai šauktinė kariuomenė yra efektyviausia šalies gynėja. Ne samdiniai, ne už pinigus dirbantys, o šauktiniai, kurie eina tarnauti savo tėvynei iš idėjos, pagarbos, reikalo, pareigos. Man tas kariuomenės sunaikinimas, pradėtas J. Oleko ir R. Juknevičienės baigtas, buvo labai netikėtas, nesuprantamas reiškinys. Šauktinių kariuomenę būtina atkurti, visi privalo tarnauti kariuomenėje. Labai geras pavyzdys yra Šveicarija ir Izraelis. Mažos tautos turi sugebėti gintis ir turi į gynybą įtraukti visus savo piliečius, juos prieš tai apmokant. O apmokyti galima tik kariuomenėje tarnaujant. Šauktinių kariuomenė yra būtina ir neišvengiama, jeigu iš tikrųjų mes norime gintis nuo užpuolikų. O kad esame Europos vidury, Europos kryžkelėje, daug ką dominame ir daug kas galbūt norėtų mūsų teritorijos, tai nėra paslaptis. Todėl turime visą laiką būti pasiruošę gintis.

...Vilniaus anykštėnų sambūrio steigėjas ir narys, Lietuvai pagražinti draugijos Vilniaus skyriaus valdybos narys. 2003 m. jūsų iniciatyva buvo įsteigtos Inkūniečių ir Mickūniečių bendrijos, esate jų pirmininkas. Jūsų iniciatyva Inkūniečių bendrija Inkūnuose 2010 m. įkūrė Atminties parką, kuriame pastatytos pirmosios medžio skulptūros, skirtos išnaikintiems ir išnykusiems Inkūnų parapijos kaimams ir jų žmonėms atminti. Parke bus pastatytas ir paminklas Lietuvos ir Inkūnų krašto laisvės gynėjams – partizanams. Ką Jūsų tėvas dabar pasakytų – kokią turime Lietuvą?

Sunku pasakyti, bet aš manau, kad jis labai patenkintas nebūtų. Kadangi mūsų Lietuvoje šiuo metu yra labai daug negerovių. Mes kažkaip vis sugebame iš Vakarų perimti negerus dalykus, bet nesugebame perimti gerų. O juk Vakaruose, kuriuos sovietinio mąstymo žmonės peikia, yra ir labai gerų dalykų. Bet valdžia nesugeba jų pritaikyti mūsų naujai valstybei. O blogus dalykus labai greit perimame. Tai ta prasme, mano tėvas, manau, kad nebūtų labai patenkintas dabartinės valdžios valdymu, jo metodika, strategija ir panašiais dalykais. Turime labai daug ką tobulinti, gerinti ir tai yra didžiulis uždavinys mūsų valdžiai ir tiems, kurie ateityje pretenduos į valdžią arba bus išrinkti.

Betgi Lietuva nevienalytė. Taip atsitiko, kad mes desovietizacijos įstatymo nepriėmėme. Dabar jau tų nedesovietizuojųjų, buvusiųjų komunistų anūkai jau postus užiminėja, ir mes stebimės, kad ten kažkas rinkimuose balsuoja ne taip ir į kairę daugiau žiūri. Kaip suvienyti žmones?

Manau, kad valstybės kūrimo pradžioje buvo padaryta didžiulė klaida. Nepriimtas Desovietizacijos įstatymas, kuris turėjo atskirti buvusius sovietinių represinių struktūrų, komunistų partijos

aukščiausius darbuotojus nuo dabartinės Lietuvos valdžios. Jie neturi jokios moralinės teisės valdyti naują valstybę, nepriklausomą Lietuvą, nes jie tarnavo kolaborantams. Tarnavo okupantams ir jie turėjo būti pašalinti nuo valstybės valdymo. Šito nebuvo padaryta, todėl mes turime tokią blogą padėtį. Kita klaida, mano požiūriu, buvo padaryta didžiulė – nepradėta deklaruoti gyventojų turto ir pajamų. Reikėjo priimti tokį įstatymą. Dabar mes neturėtume tų bankų griūtis, kuri buvo Lietuvoje, neturėtume sukčiavimų ir įvairiausių kitų dalykų. Kai nelegalūs pinigai iš įvairių struktūrų, buvusio komjaunimo pinigai, buvusios kompartijos pinigai, galbūt ir užsienio valstybių pinigai keliauja ir keliavo į Lietuvą. Vieni, turėdami laisvų pinigų, įgavo kažkokią pirmenybę, o kiti skurdo. Ir tebeskursta, negaudami tinkamo atlyginimo pragyvenimui. Jei tų dviejų klaidų nebūtume padarę, būtų išvengę daugybės blogybių, su kuriomis nežinia kada susidorosime.

Jūsų tiesioginis darbas – sostinės savivaldybėje: esate Švietimo skyriaus Švietimo vadybos poskyrio vyriausiasis specialistas. Pedagoginė veikla – tai maždaug aišku, o vadybinė? Ar geras mokyklos direktorius turi mąstyti, kaip verslininkas?

Galbūt jis kažkokių verslumo gijų, užuomazgų ir gali turėti. Nedrįsčiau lyginti mokyklos su verslo įmone. Tai – visiškai skirtingi dalykai. Mokykla yra toks darinys, kuris dirba toli į priekį. Vaikas ateina į pirmą klasę ir baigia po 12 metų. Tai ilgas laiko tarpas ir per jį vyksta žmogaus kūryba, formavimasis, sąmonės augimas, vyksta asmenybės formavimas. Direktorius yra tas asmuo, kuris turi sugebėti surinkti tokį mokytojų, pedagogų kolektyvą, kuris geriausiai galėtų formuoti šias jaunas, mažas asmenybes, vesti jas per gyvenimą, paruošti gyvenimui, suteikti mokslo žinių, įvairių gebėjimų. Direktorius nėra verslininkas, nėra verslo įmonės vadovas. Jis – intelektualios įstaigos vadovas, kurio veikla yra nukreipta ne į prekių, produktų gamybą. Todėl dabar, kai kai kurie politikai mėgina sulyginti mokyklas, institutus, universitetus su verslo įmonėmis, su gamybos padaliniais, tai, mano nuomone, yra visiškai nesąmonė. Jų veiklos sritis, pobūdis yra visiškai kitoks. Čia žvėriškų konkuravimo sąlygų negalima sudaryti, negalima jomis vadovautis. Turi būti geranoriško darbo atmosfera. Kūrybinė atmosfera, kurioje galėtų vaikas augti, tobulėti, mokytis ir pasiruošti tolimesniam gyvenimui. Tolimesniam mokymuisi ir darbui. Taigi, direktorius yra pirmiausia vadybininkas. Žmogus, sugebantis suburti gerą kolektyvą, sugebantis jam vadovauti ir jį nuteikti tokiam kūrybiniam darbui, kuris geriausiai atitiktų mokinio interesus.

Rugsėjo 21 d. įvyko piketas prie Švietimo ir mokslo ministerijos. Piketo dalyviai įsakmiai reikalavo visose klasėse istorijos pamokose ypatingą dėmesį skirti patriotiniam ugdymui, 10-ose klasėse įvesti patriotinio ugdymo bent 18 privalomų pamokų, o antrose gimnazijų klasėse – privalomą pasipriešinimo istorijos egzaminą vieno iš mitingo organizatorių A. Lelešiaus pateikto ministerijai klausimyno pagrindu. Kokia Lietuvoje švietimo padėtis, 25-tus metus esant Nepriklausomai Lietuvai? Kaip manote, ar tautinę, patriotinę mokyklą mes išauginame?

Mes svajojome, kad kai išeisime iš Sovietų sąjungos, sukursime tautinę mokyklą, bet taip jos ir nesukūrėme. Sąjūdžio laikais apie tai kalbėjome – mūsų šviesuolė Meilė Lukšienė apie tai svajojo. Parašė ne vieną knygą, traktatą, programą. Dabar nuo tos linijos yra visiškai atitolta. Pastaraisiais metais keli ministrai visiškai atitolo nuo to. Mes turime kokią tai hibridinę, kosmopolitinę mokyklą, kuri visiškai nepanaši į tautinę. Ir nuo tautinės mokyklos kūrybos yra visiškai nutolta. Manau, kad dėl to yra kalta Švietimo ir mokslo ministerija. Ji kuria valstybės švietimo strategiją. Dabar mūsų mokykla yra kokia tai beveidė. Tautiškumui skiriama labai mažai dėmesio. Todėl mokiniai yra ugdomi kosmopolitine dvasia, laukinio liberalizmo dvasia. Ir tai yra labai blogai mažai tautai. Net ir Leninas kadais yra pasakęs, kad mažų tautų nacionalizmo nėra, yra tik didelių. Maža tauta negali būti kosmopolitinė, superliberali, ji turi turėti labai aiškų stuburą, turėti labai aiškūs savo principus, laikytis savo papročių, tradicijų. Kitaip, mes, kaip maža tauta, negalėsime šiame didžiuliam pasauliniame katilė išgyventi. Turime sugebėti su tuo kovoti, tam priešintis, nepasiduoti ir nenuasmeninti savęs. Jei prarasime savo tapatumą, vadinasi, mūsų jau nebėra. Dabartinė mūsų mokykla ugdo tokius žmones, kurie yra būsimo žmonių darinio kažkokie elementai, statistiniai vienetai, bet ne asmenybės, ne savo valstybės patriotai. Tai yra labai didelis minusas mūsų mokyklos ugdyme. Bet šią švietimo ir ugdymo strategiją ir taktiką nustato būtent Švietimo ir mokslo ministerija. Ir iš dalies - Seimas su tam tikrais įstatymais. Mažai dėmesio skiriama Lietuvos istorijos mokymui. Ji mokoma tarp kitų dalykų, kartu su kitų šalių istorija. Net sovietmečiu buvo Lietuvos istorijos pamokos. O dabar Lietuvos istorijos, kaip atskiro dalyko, nėra. Kažkokie intarpai yra įdėti į pasaulinės istorijos programą. Tai yra nepateisinama. Mes, kaip maža tauta, pirmiausia savo istoriją turime gerai žinoti, o tik paskui kalbėti apie „platesnius vandenis“.

Gal čia kaltas ir universitetas – kokius mokytojus parengsi. Mokyklose juk dirba ne vienas mokytojas tautiškai nusiteikęs ir mėgina nuo savęs kažką duoti.

Teisingai – nuo mokytojo priklauso nemažai. Bet, kaip ten bebūtų, mokytojas dirba pagal vadinamąsias valstybines programas. Ministerija yra patvirtinusi jas ir mokytojas nuo jų per daug toli

negali nutolti. Nes pagal tas programas jis turi paruošti mokinį abiturės egzaminams. Jeigu jis kalbės tik apie Lietuvos istoriją, kitus dalykus, kas gali būti įdomu mokiniams, tai jis pilnai neparuoš mokinio egzaminui. Jis įstatytas į programos rėmus ir ją turi išmokyti. Aišku, mokytojas gali kai ką papildomai pateikti, bet ne visada mokiniai į juos rimtai žiūrės, nes tai yra papildomi dalykai.

Sovietinis mentalitetas kai kurių mokyklų „galvose“ – ar tai vien tik į pensiją išeinančios kartos klausimas? Kokia jūsų nuomonė apie jaunus mokytojus, jaunus mokyklų vadovus? Ar pakankamai gerai ir tautiškai rengiami mokytojai?

O, palietėte labai svarbų ir sudėtingą klausimą. Mokyklose, mokytojų ir vadovų galvose dar yra daug sovietizmo, sovietinio mąstymo. Ypač vyresnio amžiaus pedagogų galvose. Ir tas labai trukdo mokyklų darbui, jų veiklos tobulinimui, mokinių tinkamam ugdymui. Ir šis klausimas yra susijęs su Desovietizacijos įstatymu. Juk atkūrus Lietuvos valstybę liko dirbti praktiškai visi mokytojai ir dauguma direktorių, jų pavaduotojų – desovietizacijos nebuvo. Ne paslaptis, kad pedagogų gretose buvo ir KGB agentų, ir aršių ateistų, kurie vaikė vaikus iš bažnyčių, o tebedirba kai kurie iki šiol. Ir blogybė ne vien tai, nes švietimo sistema, mokykla nepriklausomoje Lietuvoje buvo visiškai depolitizuota, nutautinta, nupilietinta, prisiminkime kai kuriuos buvusius Švietimo ministrus, viceministrus. Jų dėka mokykla netapo tautine, o nuėjo kosmopolitizmo keliu. Ji neugdo Lietuvos piliečio, patrioto, savo šalies gynėjo, todėl šiandien jau laisvoje Lietuvoje gimę ir auge piliečiai nenori stoti į Lietuvos kariuomenę, o kai kurios tautinių bendrijų kalbomis ugdančios mokyklos akivaizdžiai ugdo svetimų šalių piliečius. Daugumoje mokyklų, tarp mokytojų ir vadovų klesti iš Europos atėjęs taip vadinamas leftistinis (kairuoliškas) liberalizmas. Kaip bebūtų gaila, bet dažnai politikai į mokyklą žiūri kaip į UAB,ą, gaminantį detales ar kepančių duoną, o juk mokykla yra visai kitokio pobūdžio institucija, tai jauno žmogaus ugdymo institucija, o ne bandelių kepyklėlė ar varžtelių gamykla. Tuos dalykus nevalia lyginti. Naujos, tautos išlikimo poreikius ir lūkesčius atitinkančios, švietimo sistemos kūrimas yra galutinai sužlugdytas, mokykla nupilietinta ir ji iš esmės neatlieka valstybės piliečio, šalies patrioto ugdymo funkcijos, kurią turėtų atlikti nepriklausomos valstybės valstybinė (savivaldybės) mokykla. Jaunų mokytojų rengimas irgi yra nepakankamas, neefektyvus, nes į pedagoginį universitetą stoja nelabai motyvuoti abiturientai, kadangi mokytojo prestižas visuomenėje ir jo darbo apmokėjimas yra žemi. Žinoma, yra ir labai gerų, šaunių jaunų mokytojų, kurie mokytojo profesiją rinkosi sąmoningai, turi tam darbui ir duomenis, ir pašaukimą. Bet jų kol kas yra mažuma. Daugumoje atvejų mokykla, mokiniai tebevargsta su seno kirpimo mokytojais ir vadovais. Švietimo reforma vyko vangiai, ilgai, nerezultatyviai, bet taip ir liko nebaigta, nors jau reikia pradėti naują reformą. Bet kas ją atliks? Nei Seime, nei Švietimo ir mokslo ministerijoje šiandien nematau nei valios, nei pastangų, nei gebėjimų tuos klausimus išspręsti.

Gerb., Valentinai, Jūsų profesija – valstybės tarnautojas. Tarnaujate valstybei? Pajuokausiu - o žmonėms? Galite neatsakyti – labai daug kas Jus pažįsta, nes dirbate Lietuvai... Taigi, - ir Jos žmonėms. Bet gi – žmonių tarnautojas – neskamba...

Čia nematyčiau didelės bėdos. Nes valstybė yra visi joje gyvenantys žmonės, piliečiai, gyventojai. Su žeme, su kalba. Tarnauti valstybei – tolygu tarnauti žmonėms. Nes valstybės pagrindas yra žmonės.

Linkiu Jums sėkmės.

2015 11 25